

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

DOM UPOKOJENCEV PTUJ – ENOTA MURETINCI

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o lokaciji:

- ▶ **Tip lokacije:** enota javnega socialno varstvenega zavoda (v nadaljevanju: Dom).
- ▶ **Kategorije oseb, ki jim je bila odvzeta prostost:** starostniki z diagnozo demence.
- ▶ **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost lokacije na dan obiska:** Uradna zmogljivost Doma je 120 postelj, na dan obiska DPM je bilo v Domu 110 stanovalcev. Varovani oddelek ima 13 postelj, na dan obiska DPM so bile zasedene vse.

Potek obiska in priprava poročila:

- ▶ Obisk je bil **nenajavljen** in **opravljen dne 11. 6. 2015**.
- ▶ **Skupina za obisk:** predstavnik Varuha (višji svetnik) in predstavnika nevladne organizacije Humanitarnega društva Pravo za vse.
- ▶ **Vsebina obiska:** Glavni namen obiska je bil preveriti ravnanje z osebami, nastanjenimi v Domu in ugotoviti, če jim je omejena svoboda gibanja (da Doma ne morejo zapustiti po lastni volji).

► **Poročanje:** O obisku smo pripravili predhodno poročilo in ga dne 14. 8. 2015 posredovali Domu. Dne 27. 8. 2015 smo prejeli odgovor Doma in mu nato dne 14. 9. 2015 posredovali končno poročilo o obisku, ki smo ga poslali tudi Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) ter v vednost socialni inšpekciji. Dne 26. 10. 2015 smo prejeli odgovor MDDSZ.

DPM: Priporočamo ažurnost pri urejanju spletne strani, z dodajanjem fotografij posameznih prireditev in aktualnih dogajanj pod zavahkom »aktualno«¹.

DPM: Priporočamo ureditev delovanja klicnih zvoncev na način, da bo v primeru klica iz varovanega oddelka, dospel poziv oddelčnemu osebju takoj².

DPM: Priporočamo zaklepanje shrambe na varovanem oddelku³.

DPM: Priporočamo odstranitev kamer na varovanem oddelku⁴.

DPM: Priporočamo zagotovitev ustreznega števila mest za mizo v skupnem prostoru varovanega oddelka⁵.

DPM: Priporočamo prost dostop do večjega dela parka stanovalcem varovanega oddelka⁶.

Dom: Dom je pojasnil, da pripomb na ugotovitve DPM nima, saj sta pogovor in dejansko stanje korektno opisana. Ob tem so izpostavili, da bi bilo primerno, da bi se v pripravo modela (dela z osebami z demenco) vključili neposredno strokovnjaki, ki delajo z osebami z demenco. Menijo namreč, da je treba najti optimalno rešitev med doktrino strok in materialnimi možnostmi družbe, ki pogojuje (omejuje) standarde in normative za izvajanje storitve. Dom meni, da demenca potrebuje specifični pristop. Nenehno ponavljanje postopkov na sodišču po njihovem prepričanju jemlje dragoceni čas in denar, ki bi ga lahko namenili za kreativno obravnavo oseb z demenco v skladu z njihovimi potrebami. **Dom je ob tem tudi poudaril, da bodo priporočila in predloge DPM upoštevali pri načrtovanju strokovnega dela in urejanju ambienta namenjenega osebam z demenco.**

MDDSZ: Ministrstvo se je s poročilom DPM seznanilo in preverilo uresničitev obljubljenih sprememb v zavodu. Glede preureditve za sedaj premajhne jedilnice glede na število stanovalcev v varovanem oddelku in po nepotrebem ograjanega vrta ter pobude za verifikacijo

¹ Enota Muretinci ima v sklopu Doma upokojencev Ptuja vzpostavljeno internetno stran, na kateri najdemo osnovne podatke in kontakte, vendar pogrešamo fotografije posameznih prireditev in aktualnih dogajanj. Prav tako smo na internetni strani opazili, da imajo vse enote enoten e-mail naslov, kateri pa ni pravilen.

² Ko smo preverili delovanje klicnih zvoncev, smo ugotovili, da semafor na oddelku za osebe z demenco ne deluje ter da zazvoni telefon osebja z zamikom vsaj pol minute po pritisku na klicni zvonec. Okvara semaforja naj bi po zagotovitvi s strani socialne delavke bila izjemni primer, sam časovni zamik pa naj ne bi v praksi predstavljal večje težave pri pravočasnem nujenju pomoči.

³ V času obiska DPM je bila odklenjena in prosto dostopna shramba, v kateri so umivalnik z ogledalom, večja jeklena omara, na kateri so se med drugim nahajala tudi nevarna čistila.

⁴ Čeprav je na hodniku in v skupnem prostoru nameščenih nekaj video kamer, je socialna delavka predstavnikom DPM pojasnila, da se te trenutno ne uporabljajo oziroma so se uporabljale v času trajanja vodstva s strani bivše direktorice, in sicer za njeno lastno evidenco oziroma vpogled v ravnanje osebja.

⁵ Skupni prostor služi v času obrokov kot jedilnica in ima dve mizi s šestimi stoli, skupaj torej dvanajst mest. Za enega stanovalca sta predvidena manjša zložljiva miza ter stol, ki se mu pripravita po potrebi, npr. v času kosila.

⁶ Na zadnji strani Doma je urejen park s športnim igriščem, hlevom za živali, gredicami rož in drugega zelenja ter različnimi tematskimi deli. Park je prosto dostopen za vse stanovalce, razen za stanovalce varovanega oddelka. S terase varovanega oddelka se razprostira pogled na park Doma. Prost dostop do le-tega je

varovanega oddelka so s strani Doma prejeli pojasnilo, da nameravajo v spomladanskih mesecih preurediti sporni del jedilnice, bivalnega prostora in vrta na podlagi standardov za verifikacijo.

DPM: Priporočamo, da se na varovanem oddelku na oglasni deski ali na drug ustrezen način izobesi urnik oziroma termin molitve.

DPM: Priporočamo, da si Dom v primeru stanovalcev, ki želijo živeti skupaj, ne glede na to ali gre za osebe istega ali različnega spola, prizadeva, da jim to omogoči. Ravno tako priporočamo, da si Dom prizadeva, da omogoči stike stanovalcem, ki to želijo in za to ni posebnih zadržkov⁷.

DPM: Priporočamo zagotovitev pogostejše psihiatrične oskrbe⁸.

DPM: Priporočamo ponovno uvedbo supervizije in merjenja zadovoljstva med zaposlenimi.

DPM: Priporočamo pridobitev sklepa sodišča pred nastanitvijo stanovalca na varovanem oddelku⁹.

MDDSZ: Ministrstvo je ugotovilo, da so nekatera priporočila DPM že sprejeta (dom dovoljuje medsebojni izbor sostanovalcev v posamezni sobi).

MDDSZ: Dom je ministrstvu predstavil prizadevanja za vzpostavitev sistema internega usposabljanja zaposlenih, strokovnih izmenjav in izobraževanja med posameznimi enotami, v kar sodi tudi supervizija. Zastavili so projekt paliativne oskrbe svojih stanovalcev; oblikovali so tudi že strokovni tim, ki je začel s specializiranim usposabljanjem.

MDDSZ: Ministrstvo je pojasnilo, da jih je Dom seznanil s težavo izvajanja postopkov po 70. členu Zakona o duševnem zdravju, ki se nanašajo na podaljšanje zadržanja v varovanem oddelku socialno varstvenega zavoda - zlasti, ko gre za stanovalce z napredujočo demenco. Postopki pred

stanovalcem omejen z ograjo. Iz pogovora s stanovalci je bilo razbrati, da se počutijo omejene in zaprte, saj jih je na vprašanje o njihovem zadovoljstvu z bivanjem v Domu več odgovorilo tako, da so to izrecno poudarili.

⁷ Med dvema stanovalcema se je razvila tudi partnerska ljubezen, kar osebe in drugi stanovalci spoštujejo ter v celoti sprejemajo. Po pojasnilu negovalke je slednje v začetku sicer predstavljajo manjšo težavo, saj je gospod želel preživeti noč skupaj s stanovalko v njeni sobi, kar pa ni v skladu z delovanjem Doma, zato so bili njegovo željo primorani zavrniti.

⁸ Psihiatrinja prihaja enkrat mesečno. Psihiatrinja je preobremenjena, zato Dom išče nekoga, ki jo bo nadomestil. Tisti dan, ko pride, je v domu več ur, obiše vse stanovalce z akutnim stanjem (to, kar sestre pripravijo) in piše zdravniška mnenja za sodišče.

⁹ Pregledali smo kartoteke treh stanovalcev na varovanem oddelku. Ugotovili smo, da v praksi obveščanje poteka na način, da tisti dan, ko je sprejem pošljejo tudi obvestilo sodišču.

sodnikom so po mnenju Doma za stanovalca čustveno zelo obremenjujoči in stresni.

Ministrstvo je ob tem dodalo, da so se o tej težavi pogovarjali tudi na prvem posvetu, ki so ga v sodelovanju z Ministrstvom za pravosodje, forenzično psihiatrijo mariborske psihiatrične bolnišnice in posebnim socialno varstvenim zavodom Hrastovec organizirali za sodnike prve in druge stopnje. Zlasti sodniki prve stopnje so na tem posvetu poudarili, da bi bilo potrebno bolnike, pri katerih gre za psihiatrično potrjeno diagnozo ireverzibilne demence, zaščititi pred čustveno zelo obremenjujočim vsakoletnim dogodkom ter upoštevati strokovno mnenje specialista.

DPM: Priporočamo natančnejšo opredelitev (dnevni) odmerkov terapije za posameznega stanovalca s strani zdravnika¹⁰.

DPM: Priporočamo ureditev verifikacije varovanega oddelka.

MDDSZ: Ministrstvo je prejelo pojasnilo, da se je Dom odločil, da bo sprožil postopek za pridobitev verifikacije varovane enote.

¹⁰ Ugotovili smo, da imajo posamezni stanovalci pri terapiji zdravila predpisana po potrebi in ni natančno opredeljeno, koliko na dan in koliko na teden, kar lahko pomeni, da se stanovalcu odmerijo vsakodnevno in prekoračijo odmerek določenih zdravil.